

KINH NGHIỆM THAM GIA VIẾT CÁC CHƯƠNG SÁCH CHO SÁCH XUẤT
BẢN QUỐC TẾ CÓ BIÊN TẬP

NGUYỄN THỊ HỒNG TRINH*

Ngày nhận bài: 23/07/2023

Ngày phản biện: 19/11/2023

Ngày đăng bài: 31/12/2023

Tóm tắt:

Một trong các hình thức xuất bản quốc tế là xuất bản các chương sách trong các sách có chủ biên biên tập. Các sách này thường là những sách được xuất bản bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới như Springer, Hart Publishing, Elgar Publishing. Bài báo chia sẻ kinh nghiệm tham gia viết các chương sách cho sách xuất bản quốc tế bởi các nhà xuất bản có uy tín và nêu bật rằng công bố quốc tế dưới dạng một chương sách trong các sách xuất bản quốc tế có biên tập là một hoạt động cần được khuyến khích và tài trợ nhiều hơn đối với một số lĩnh vực nghiên cứu như khoa học xã hội và nhân văn, luật học, ngôn ngữ học, đặc biệt là trong bối cảnh các cơ sở giáo dục đại học và các viện nghiên cứu Việt Nam cần thêm nhiều công bố để khẳng định vị thế quốc tế của mình.

Abstract

One form of international publication is publishing book chapters in edited books. These books are usually published by prestigious publishers in the world such as Springer, Hart Publishing or Elgar Publishing. This article shares the experience of participating in writing chapters for books published internationally by reputable publishers and highlights that international publication in the form of a chapter in edited internationally published books is an activity that needs more encouragement and funding for some fields of study such as the humanities and social sciences, law and linguistics, especially in the context of higher education institutions and Vietnamese research institutes need more publications to affirm their

* TS., Giảng viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: trinhnhth@hul.edu.vn

international position.

Từ khóa:

công bố quốc tế, chương sách, nhà xuất bản quốc tế uy tín, luật học, Việt Nam

Keyword:

international publication, book chapter, prestigious publisher, law, Vietnam

1. Mở đầu

Một trong các hình thức xuất bản quốc tế là xuất bản các chương sách trong các sách có chủ biên biên tập. Các sách này thường là những sách được xuất bản bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới như Springer¹, Hart Publishing², Elgar Publishing³. Theo kinh nghiệm của tác giả, có hai loại sách quốc tế được biên tập. Một là dạng collection của các bài viết về cùng một chủ đề lớn, có thể là kết quả đầu ra của một hội thảo nhất định. Dạng thứ hai là sách viết về một chủ đề lớn có bao quát góc nhìn hoặc thực tiễn vấn đề từ các quốc gia trên thế giới (global perspectives) hoặc các quốc gia trong một khu vực nhất định như Châu Á, Đông Nam Á (Asian, Southeast Asian...). Ở dạng thứ nhất, thường là các collection của các bài viết do một giáo sư làm chủ biên biên tập lại từ các hội thảo, cơ hội tham gia mở rộng cho những người tham gia hội thảo và viết bài; cũng có một số tác giả được mời tham gia và viết bài nhưng không nhiều. Ở dạng thứ hai, thường các tác giả của các chương sách về các quốc gia là các tác giả ở trong cùng một mạng lưới chuyên môn hẹp hoặc là tác giả có được biết đến và được mời. Trong phạm vi bài báo này, tôi sẽ tập trung vào các chương sách ở dạng thứ hai.

2. Các dạng chương sách trong các sách quốc tế có biên tập

Các chương sách trong các sách có biên tập thường có những dạng nội dung chủ yếu sau:

Dạng report về một vấn đề pháp luật ở Việt Nam hoặc một quốc gia mà tác giả có kiến thức chuyên gia. Ví dụ như sách có chủ đề về quyền tự do lựa chọn luật áp

¹ <https://www.springer.com/gp>.

² <https://www.bloomsbury.com/uk/academic/law/>.

³ <https://www.e-elgar.com/>.

dụng cho hợp đồng thương mại quốc tế.⁴ Các chương sách sẽ bao gồm các chương sách về các khía cạnh của quyền này như các học thuyết, các giới hạn của quyền... Bên cạnh đó là các chương sách viết về quyền này được quy định và thực hiện như thế nào ở các quốc gia. Các chương sách dạng national report này sẽ là nguồn dữ liệu để các chủ biên tập hợp viết thành những bản tổng hợp đánh giá chung.

Dạng mô tả khung pháp luật của một quốc gia cho một chủ đề pháp luật. Những chương sách dạng này thường chú trọng vào hình hài các nguyên tắc và hệ thống quy định pháp luật điều chỉnh một vấn đề pháp luật như là Luật không gian (Space law) hoặc luật an ninh mạng.⁵

Dạng mô tả và đánh giá thực tiễn áp dụng pháp luật cho một chủ đề. Dạng chương sách này thường viết về các vấn đề pháp luật có tính thực tiễn tranh tụng cao như trọng tài, hòa giải và thường do các tác giả là các luật sư và trọng tài viên đảm nhận.⁶

Các chương sách thường có độ dài từ 10 đến 30 trang. Cấu trúc chương thường tuân thủ guideline sẵn có của chủ biên và đi cùng trình tự với các chương sách cùng loại trong sách.

Một đặc điểm quan trọng của các chương sách trong các sách dạng global perspective hay regional perspective là nội dung viết thường hướng đến tính chính xác nhiều hơn là tính tranh luận. Đây là điểm khác dễ nhận thấy của các chương sách so với các bài báo khoa học. Đương nhiên, ngoài các thông tin được truyền tải theo dạng mô tả thì cũng cần có những nhận xét đánh giá của tác giả, nhất là đối với những nội dung mà khoa học pháp lý trong nước chưa thống nhất hoặc chưa có nhiều tranh luận. Trong khi đó, các bài báo viết để đăng lên các tạp chí, nhất là tạp chí của Hoa Kỳ, Anh, Úc thì đòi hỏi phải có 1 câu hỏi question/thesis để trả lời hoặc

⁴<https://global.oup.com/academic/product/choice-of-law-in-international-commercial-contracts-9780198840107?cc=vn&lang=en&>

⁵ Ví dụ, Sách Direct Jurisdiction – Asian Perspectives, Chủ biên Anselmo Reyes, Wilson Lui, Hart Publishing, 2021.

⁶ Ví dụ, Sách The Healthcare law review, Vietnam Chapter, YKVN 2021, <https://ykvnlaw.com/vietnam-chapter-the-healthcare-law-review-2021-5th-edition/>.

phải đặt ra một vấn đề mới, hoặc nói lại vấn đề cũ theo cách mới và tranh luận bảo vệ quan điểm của tác giả, từ đó bố cục các mục trong bài báo cũng phải đi theo các bước để đạt được mục đích đó.

Cũng chính từ những sự khác biệt đó, mà các chương sách thường nên được đọc trước khi đọc các bài báo, khi một người nghiên cứu muốn nghiên cứu một vấn đề pháp lý liên quan. Kiến thức chuyển tải trong các chương sách thường mang tính hệ thống, thông tin, bao quát vấn đề và mạch đọc, giọng văn trung lập, ít mang màu sắc tranh biện.

Cơ hội tham gia viết các chương sách trong các sách có biên tập thường đến từ các mạng lưới học giả về một lĩnh vực pháp luật. Các Hội thảo thường là nơi để trao đổi kiến thức và gặp gỡ những người cùng lĩnh vực nghiên cứu và cùng vấn đề quan tâm. Từ đó, các chuyên gia đến từ các quốc gia có thể trao đổi với nhau và gặp được những giáo sư kinh nghiệm trong các lĩnh vực và thảo luận về viết cùng nhau trong những dự án sách.

Các tác giả được mời thường là những tác giả được biết đến nhiều hơn về một lĩnh vực pháp luật, hoặc thông qua một mạng lưới chuyên gia, mạng lưới hợp tác giữa các trường đại học và cơ sở đào tạo.

3. Cách thức nghiên cứu và viết bài

Liên hệ với nhà xuất bản do chủ biên kết nối. Các tác giả viết các chương sách có biên tập thường chỉ liên hệ với các chủ biên. Sau khi hoàn thành bản thảo chương sách thì các nhà xuất bản mới thông qua chủ biên để liên hệ với các tác giả và ký các thỏa thuận tác giả cho việc xuất bản.

Trong các lời mời viết chương sách, thường chủ biên có soạn guideline sẵn cho những vấn đề hoặc câu hỏi để các tác giả chương sách viết theo, tuy nhiên, tác giả cũng có thể bỏ qua một số mục hoặc điều chỉnh cấu trúc cho phù hợp, đặc biệt với bối cảnh quốc gia cụ thể.

Tài liệu nghiên cứu vẫn chủ yếu do tác giả tự tìm kiếm và nghiên cứu vì tác giả là người được xem là có kiến thức về quốc gia cụ thể trong vấn đề nghiên cứu. Tuy nhiên đối với những nội dung về học thuyết chung trên thế giới, phương pháp tiếp

cận vấn đề, hay so sánh vấn đề với các quốc gia khác thì sẽ có thể trao đổi với chủ biên và các tác giả của các chương sách khác.

Các kiến thức và đánh giá cung cấp trong các chương sách kiểu national report thường nên có tính chính xác về mặt thông tin và tính đại diện về mặt khoa học. Nên khó khăn sẽ nhiều đối với những chương sách viết về những chủ đề ít tài liệu trong nước, tài liệu ít được công bố, ít có cơ hội được tham gia trao đổi chia sẻ những thông tin về lịch sử phát triển của vấn đề cũng như bối cảnh ban hành, thông qua của các văn bản luật, thực tiễn những vướng mắc bất cập của pháp luật trong các lĩnh vực ngành nghề chuyên sâu.

Những người nghiên cứu có lợi thế về lý thuyết, học thuyết nhưng có thể khó tiếp cận những kiến thức mang tính bối cảnh thực tiễn khác. Vì vậy việc tham gia các hội thảo, tọa đàm và giải quyết các vấn đề thực tiễn sẽ giúp ích rất nhiều cho việc nghiên cứu và viết các chương sách.

Tuy nhiên, việc chương sách có điểm thuận lợi hơn so với viết các bài báo là được chủ biên biên tập và chủ biên gần như sẽ đóng vai trò phản biện đánh giá chất lượng của chương sách. Các tác giả từ đó cũng được kết nối, trao đổi và hoàn thiện hơn các kỹ năng viết của mình.

4. Sự công nhận các chương sách xuất bản quốc tế có biên tập

Hiện nay ở Việt Nam, sự công nhận nói chung dành cho các chương sách như vậy, dù là xuất bản với các nhà xuất bản uy tín trên thế giới là chưa bằng với các bài báo khoa học.

Các đầu ra của các đề tài nghiên cứu khoa học các cấp hoặc các quỹ nghiên cứu thường ít khi có đầu ra là một chương sách hoặc quy đổi tương đương bài báo với chương sách.⁷ Đầu ra bắt buộc thông thường chỉ là các bài báo quốc tế. Người nghiên cứu nếu có ràng buộc với nhiều đề tài có đầu ra là các bài báo quốc tế thì sẽ khó sắp xếp thời gian viết các chương sách hơn.

⁷ Ví dụ Quỹ Nafosted.

Tài trợ/Funding của các quỹ, chương trình khuyến khích xuất bản quốc tế cũng thường nhắm vào xuất bản các bài báo quốc tế hơn là các chương sách xuất bản trong các sách bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới.

Các Đại học, trường đại học và viện nghiên cứu cũng thường đặt ra các chỉ tiêu xuất bản quốc tế là số lượng các bài báo khoa học, và nguồn tài chính tài trợ theo đặt hàng cũng tập trung vào các bài báo. Trong khi đó, nhà khoa học viết các chương sách thường không có tiền nhuận bút nhận từ các nhà xuất bản hoặc chủ biên. Viết một chương sách cũng mất thời gian tương đương viết một bài báo khoa học, nhưng khó đăng ký thành một đề tài hơn để có tài trợ tài chính vì nhiều chương sách được mời viết thời gian gấp rút hơn. Cơ chế thưởng cho xuất bản quốc tế của các Đại học, trường đại học và cơ sở nghiên cứu cũng thường ưu tiên hơn cho các bài báo quốc tế, các chương sách dù có được hưởng thưởng cũng thường phải quy đổi tương đương qua các bài báo quốc tế, và thường không được đánh giá cao bằng. Mặc dù xét về việc quảng bá hình ảnh của cơ sở nghiên cứu thì chương sách và bài báo cũng có những đóng góp tương đương.

Một lý do cho việc khó đánh giá các chương sách là Danh mục các nhà xuất bản uy tín ít được biết đến như danh mục các tạp chí uy tín. Các tạp chí có các ranking phổ biến như Scopus, ISI..trong khi xếp hạng đối với các nhà xuất bản thì ít được phổ biến hơn.

Xếp hạng đại học hiện nay chủ yếu dựa vào chỉ số trích dẫn từ các bài báo khoa học.⁸ Đây cũng là lý do đóng góp cho việc các Đại học, trường đại học thường tập trung hơn vào thúc đẩy công bố các bài báo quốc tế.

5. Một số kiến nghị

Công bố quốc tế dưới dạng một chương sách trong các sách xuất bản quốc tế có biên tập là một hoạt động cần được khuyến khích. Các hoạt động hợp tác quốc tế, các hội thảo khoa học, các chương trình hợp tác sẽ là tạo cầu nối chia sẻ giữa các

⁸ Thanh Thao Phan Thi, Hiep Hung Pham, Huong Linh Nguyen, Linh Chi Nguyen, *International academic publishing in Vietnam; policy efficiency and room for development*, Science Editing, 2021, tr.162-165.

chuyên gia cùng lĩnh vực nghiên cứu và vấn đề quan tâm, mở ra những cơ hội hợp tác cùng xuất bản quốc tế dưới dạng các chương sách.

Đối với một số lĩnh vực nghiên cứu như khoa học xã hội và nhân văn, luật học, ngôn ngữ học, sách nghiên cứu là một hình thức truyền đạt kiến thức và công bố phổ biến có thể nói là không kém các bài báo quốc tế. Vì vậy, công bố các chương sách, và hơn nữa là công bố sách xuất bản bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới là hoạt động cần được thúc đẩy, khuyến khích và tài trợ nhiều hơn, đặc biệt là trong bối cảnh các cơ sở giáo dục đại học và các viện nghiên cứu Việt Nam cần thêm nhiều công bố để khẳng định vị thế quốc tế của mình.

Các chương sách xuất bản quốc tế có biên tập cần được xem xét khi các tác giả đăng ký thành đầu ra của các đề tài và chương trình nghiên cứu. Mức thưởng dành cho các chương sách xuất bản quốc tế uy tín nên ngang bằng các bài báo khoa học. Thêm nữa, các tiêu chí xếp hạng đại học quốc gia và quốc tế cần tham chiếu thêm các thành tích xuất bản các chương sách trong các sách quốc tế uy tín và các sách chuyên khảo, tham khảo, bình luận xuất bản bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới.

6. Kết luận

Bài báo đã trình bày chi tiết về cách thức nghiên cứu và viết chương sách trong các công trình xuất bản quốc tế, đặc biệt là dạng bối cảnh quốc tế hay góc nhìn địa phương. Các tác giả chương thường tiếp xúc với nhà xuất bản thông qua chủ biên biên tập, và tài liệu nghiên cứu đều được tác giả tự tìm kiếm, đặc biệt là khi viết về lĩnh vực chuyên sâu của quốc gia cụ thể.

Bài báo đã đề cập đến khó khăn và thách thức khi viết về những chủ đề ít tài liệu trong nước, đồng thời nhấn mạnh tầm quan trọng của việc thường xuyên tham gia vào hội thảo và tọa đàm để có kiến thức mang tính bối cảnh thực tiễn. Tuy nhiên, việc viết chương sách mang lại nhiều lợi ích khi được chủ biên và nhà xuất bản đảm bảo về chất lượng cũng như hỗ trợ, tạo cơ hội kết nối và hoàn thiện kỹ năng viết.

Mặc dù sự công nhận cho chương sách xuất bản quốc tế vẫn chưa bằng với các bài báo khoa học ở Việt Nam, bài báo đề xuất khuyến khích và hỗ trợ nhiều hơn cho hoạt động xuất bản này. Các cơ sở đại học và cơ sở nghiên cứu cần xem xét cân bằng hơn các tiêu chí thưởng cho công bố quốc tế, không chỉ tập trung vào bài báo mà còn đánh giá cao các chương sách xuất bản quốc tế có biên tập.

Cuối cùng, bài báo đưa ra kiến nghị khuyến khích và tài trợ nhiều hơn cho công bố quốc tế dưới dạng chương sách trong các sách xuất bản bởi các nhà xuất bản uy tín trên thế giới. Đây sẽ là một đóng góp quan trọng để nâng cao vị thế quốc tế của nghiên cứu và giáo dục pháp luật tại Việt Nam.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trang web của Nhà xuất bản Springer Nature:
<https://www.springer.com/gp>.
2. Trang web của Nhà xuất bản Bloomsbury:
<https://www.bloomsbury.com/uk/academic/law/>.
3. Trang web của Nhà xuất bản Elgar: <https://www.e-elgar.com/>.
4. Daniel Girsberger, Thomas Kadner Graziano, and Jan L Neels, Choice of Law in International Commercial Contracts, Oxford Private International Law Series, 2021: <https://global.oup.com/academic/product/choice-of-law-in-international-commercial-contracts-9780198840107?cc=vn&lang=en&>.
5. Anselmo Reyes and Wilson Lui, Direct Jurisdiction – Asian Perspectives, Hart Publishing, 2021
6. The Healthcare Law Review, Vietnam Chapter, YKVN 2021, <https://ykvnlaw.com/vietnam-chapter-the-healthcare-law-review-2021-5th-edition/>.
7. Thanh Thao Phan Thi, Hiep Hung Pham, Huong Linh Nguyen, Linh Chi Nguyen, International academic publishing in Vietnam; policy efficiency and room for development, Science Editing, 2021.